

Společnost s ručením omezeným patří k nejmladším formám obchodních společností, avšak co do počtu vznikajících subjektů k nejčastěji se vyskytujícím. V odborné právnické literatuře se jí dostává značné pozornosti. Úpravu práv a povinností jejích společníků vnímám jako těžiště právní úpravy společnosti s ručením omezeným, na kterém závisí rozhodnutí osoby ohledně formy jejího podnikání, ačkoli jistě není v tomto rozhodování kritériem jediným.

Ráda bych přiblížila, proč jsem si k vypracování své diplomové práce vybrala právě toto téma. V průběhu studia jsem získala bližší vztah k soukromému právu, neboť svou převážně dispozitivní úpravou dává větší „prostor ke hře“. K tématu mé diplomové práce mě pak dovedl hlubší zájem o problematiku obchodních společností, které jsou hybnou silou trhu. Zdá se mi, že v oblasti obchodních společností více než v jiných oblastech práva platí, že na kteroukoli změnu provedenou zákonodárcem praxe reaguje velice citlivě a že sebemenší změny mohou mít významné ekonomické dopady v celostátním měřítku.

V úvodní části práce nemohu pominout takřka „povinné“ kapitoly o vývoji a pojmu a právní povaze společnosti s ručením omezeným. Považuji to za vhodný prostředek k začlenění tématu mé práce do historického i současného zákonného kontextu. Avšak zároveň právě proto nebude těmto otázkám věnována hlubší pozornost.

Jádro práce pak bude směřovat k logicky uspořádanému a ucelenému popisu postavení společníka ve společnosti s ručením omezeným, přičemž pro srovnání či dokreslení dané problematiky budu reflektovat i některé aspekty zahraniční právní úpravy. Půjde zejména o rakouskou právní úpravu, k jejímž zdrojům jsem měla přístup během mého studijního pobytu na univerzitě v Salzburgu. Naopak se záměrně vyhnu otázkám¹, které přestože s tématem mé diplomové práce bezprostředně souvisí, nejsou jejím předmětem a jejich analýzou bych se od jejího tématu odchylovala. Jde například o charakteristiku či přechod obchodního podílu, úpravu nepeněžitého vkladu v platném právu či o otázky související s jednáním jednatele společnosti s ručením omezeným navenek. Rovněž se nebudu podrobněji zabývat specifiky postavení společníka ve společnosti, jež je součástí koncernu nebo jež se účastní přeměny společnosti, neboť se jedná o problematiku, jejíž řádné zpracování v rámci zvoleného tématu přesahuje limity dané charakterem diplomové práce a spíše by narušilo proporcionalitu celého jejího textu.

Zákonné úpravě společnosti s ručením omezeným v obchodním zákoníku bývá vytýkáno, že je příliš formální a komplikovaná, a v mnohých případech je možné dát těmto kritickým hlasům zapravdu. Avšak přesto je třeba ji považovat za úpravu, která v praxi dobře slouží svému účelu. O tom svědčí i úmysl tvůrců budoucího obchodního zákona stávající úpravu pouze s dílčími odchylkami převzít.

Je více než žádoucí, aby zákonodárce pružně reagoval na vliv evropského zákonodárství, projevujícího se v právu obchodních společností. Na druhou stranu není třeba omezení plynoucí z evropských směrnic „dobrovolně“ rozšiřovat i na oblasti, kde to není nutné (tak, jak to zákonodárce učinil v případě druhé směrnice o obchodních společnostech, a tedy rozšířil povinnosti vztahující se na akciovou společnost i na společnost s ručením omezeným). Úprava společnosti s ručením omezením (a obchodních společností obecně) musí být konkurenceschopná minimálně v evropském měřítku, neměla by být zbytečně formální tam, kde je omezení dispozičních oprávnění nevhodné, avšak práva a povinnosti společníků by zároveň měly být formulovány tak, aby za žádných okolností nebyla dotčena právní jistota společníků a třetích osob.

De lege ferenda by bylo vhodné věnovat pozornost případům, kdy se hlavní výhoda formy této obchodní společnosti, tj. omezené ručení společníků, obrací proti věřitelům, respektive situacím, kdy společník formy společnosti s ručením omezeným zneužije, aby se zbavil odpovědnosti za své závazky. Judikatura musí odlišovat případy podnikatelského neúspěchu společnosti, která nebyla schopná dostát svým závazkům z důvodů, které mají původ v tržních podmínkách, pokud společnost nepodstupovala nepřiměřená rizika, od případů, kdy jde o zneužití právní formy, prostřednictvím kterého se chce společník zprostit odpovědnosti vůči věřitelům. Je třeba, aby soud v takových případech dovedl osobní odpovědnost společníka a postihнул osobní majetek společníka tak, jak k tomu dochází v Německu, Rakousku a dalších zemích.

Zvláštní důraz je třeba klást také na povinnost loajality společníka vůči ostatním společníkům a společnosti jako takové. Také v těch případech porušení loajality, jejichž následkem je vznik majetkové újmy společnosti, by měl být společník přiveden k osobní odpovědnosti.

Soud musí při rozhodování vzniklých konfliktů respektovat zejména smysl a účel zákona. Jedině tak lze zamezit pokusům společníků o hledání si cest, jak zákon nenápadně obejít, a jedině tak lze chránit jejich oprávněné zájmy, jakož i oprávněné zájmy třetích osob.